

PROŠIRENA ODGOVORNOST PROIZVOĐAČA (EPR)

Šta je EPR?

Proširena odgovornost proizvođača (eng. The Extended Producer Responsibility EPR) podrazumeva da su proizvođači odgovorni za upravljanje otpadom koji nastaje nakon što potrošači upotrebe njihove proizvode. Ovo uključuje sakupljanje, razvrstavanje, reciklažu ili ekološki prihvatljivo odlaganje otpada. Odgovornost može biti finansijska, organizaciona ili kombinovana. EPR se smatra ključnim instrumentom politike za sprovođenje Evropske hijerarhije otpada, sa ciljem da se poveća prevencija nastanka otpada, ponovna upotreba i reciklaža – tim redosledom prioriteta.

Koga se tiče?



Pojam „proizvođači“ obuhvata proizvođače odeće, modne i tekstilne brendove, maloprodajne lance sa sopstvenim privatnim etiketama, kao i uvoznike koji plasiraju tekstilne proizvode na tržište EU. Iako su glavne pravne obaveze u okviru EPR sistema na brendovima, uvoznicima i maloprodajama sa privatnim etiketama koje proizvode plasiraju na tržište EU, efekti će se osećati i kod proizvođača van EU.

Proizvođači tekstilnih proizvoda trebalo bi da budu informisani i spremni, jer će kupci sve češće tražiti:

- 1) Korišćenje recikliranih vlakana i održivijih materijala;
- 2) Bolju sledljivost proizvoda i pouzdane podatke o njihovom uticaju na životnu sredinu.

Trenutni status

- Direktiva o otpadu (eng. *The Waste Framework Directive WFD*) je već na snazi, sa primenom od 1. januara 2025. godine.
- Očekuje se da će nacionalni EPR sistemi biti uvedeni širom EU u periodu 2025–2026.
- Neki nacionalni EPR sistemi već funkcionišu, kao što je slučaj u Francuskoj, Holandiji, Mađarskoj i Letoniji. Trenutno, u toku je razvoj harmonizovanih EPR sistema za tekstil, kako bi se pravila uskladila među državama članicama Evropske unije.

ERP u praksi



Eko-modulacija

Centralni element EPR sistema je **eko-modulacija**: naknade koje se naplaćuju proizvođačima prilagođavaju se na osnovu ekoloških karakteristika proizvoda. Eko-modulacija podstiče bolje odluke u dizajnu i proizvodnji, poput korišćenja materijala pogodnih za reciklažu ili smanjenje opasnih supstanci. Kompanije koje se prilagode na vreme imaju koristi od nižih eko-modulisanih naknada, bolje usklađenosti sa propisima i jače tržišne pozicije na nivou EU.

- U okviru EPR sistema, **organizacije za odgovornost proizvođača (PRO)** deluju u ime proizvođača kako bi kolektivno ispunile njihove obaveze. Ove organizacije prikupljaju naknade od proizvođača i koordiniraju finansiranje i logistiku upravljanja otpadom nakon upotrebe.

OBAVEZE PO ERP-u

Kompanije	Obaveze	Planirano vreme	Predložene pripreme
Brendovi, uvoznici, maloprodajni lanci sa privatnim etiketama (sa sedištem u EU)	Određiti status proizvođača, pripremiti izveštaje o proizvodima	2024 - 2025	Registracija i izveštavanje u okviru EPR sistema
Brendovi, uvoznici i maloprodajni lanci sa privatnim etiketama (sa sedištem u EU)	Pridružiti se i koordinisati sa PRO organizacijom	2024 - 2026	Finansijska i/ili organizaciona odgovornost, u skladu sa PRO organizacijom
Brendovi, uvoznici, maloprodajni lanci i konzorcijumi uključeni u logistiku na kraju životnog ciklusa proizvoda	Razvijati ili podržavati sisteme za sakupljanje i reciklažu tekstila	2024 – 2026 nadalje	Finansiranje sakupljanja i reciklaže, razvoj lokalne infrastrukture
Proizvođači, brendovi, uvoznici i maloprodajni lanci sa privatnim etiketama	Korišćenje održivih i reciklabilnih materijala, u skladu sa ESPR regulativom)	2025	Pripremiti proizvode u skladu sa Ekodizajnom i razmotriti eko-modulaciju